

Zemiroš B'uyon: Mizmor Shir L'yom Ha'shabbos

ספר חסידים סי' רע"א וסי' תתשמ"ז

ויברך אלהים את יום השביעי (בראשית ב ג), ולא פירש במה, אלא באותן דברים שקלל איוב את יומו...אל תבא רגנה בו (שם שם ז)...מכלל שבירך את השבת באור ומצוה, שישב וירגן שבחות, שנאמר (תהלים צב א) מזמור שיר ליום השבת טוב להודות לה' ולזמר לשמך עליון. ויש לשמוח בשבת בפקודי ה' ישירים משמחי לב:

חיד"א (פני דוד בראשית, אות לג)

רבינו אפרים פירש את הפסוק, ויכולו השמים והארץ וכל צבאם ויכל אלהים ביום השביעי וגו' ויברך אלהים את יום השביעי' בדרך רמז. ויכלו השמים והארץ', זהו הגוף, 'וכל צבאם' אלו העצמות והגידים, 'ויכל אלקים ביום השביעי' שגמר את מלאכתו באדם והוא הפה הנקרא שביעי, 'ויברך אלקים את יום השביעי שבחר בו מכל האיברים ללמוד בו תורה ולשבח להקב"ה ולייחד שמו המיוחד וכן 'השביעי' בגמטריא 'שבח בפה' [397].

בית אהרון (קארלין) ליקוטים קנט:

אמר שהרהורי תשובה העולים לאדם בסעודת שבת קרובים ביותר לנקודת האמת, וכמעט שגבוהים יותר מהרהורי תשובה העולים לאדם בעת התפילה, ואמר שהזמירות של שבת קודש המה בחינת כנפים לסעודת שבת.

תלמוד בבלי מסכת כתובות דף זב - דף ח/א

תנו רבנן מברכין ברכת חתנים בעשרה כל שבעה אמר רב יהודה והוא שבאו פנים חדשות מאי מברך אמר רב יהודה בא"י אמ"ה שהכל ברא לכבודו ויוצר האדם וכו'.

תוספות כתובות דף ז/ב

והוא שבאו פנים חדשות - אור"י דפנים חדשות אין קורא אלא בבני אדם שמרכים בשבילם השממה יותר ושבת דחשבינן פנים חדשות דאמרין באגדה מזמור שיר ליום השבת אמר הקב"ה פנים חדשות באו לכאן נאמר שירה התם נמי מרבין לכבוד השבת בשמחה ובסעודה:

אמת ליעקב שמות פרק ה פסוק ט

במדרש [שמות רבה פרשה ה' אות י"ח] איתא: מלמד שהיו בידם מגילות שהיו משתעשעין בהם משבת לשבת לומר שהקדוש ב"ה גואלן לפי שהיו נוחין בשבת אמר להן פרעה תכבד העבודה על האנשים ויעשו בה ולא ישעו גו' אלא יהיו משתעשעין ואל יהו נפישין ביום השבת עכ"ל. הנה לא מצינו בשום מקום מה היו מגילות אלו ומה עלה בסופן.

ועלה בדעתי לומר, להנה אם נדייק במזמור שיר ליום השבת [תהלים צ"ב] נראה שלא נמצא שם שום זכר ליום השבת...ונראה שמזמור זה היה אחד מהמגילות שהשתעשעו בהן ביום השבת במצרים, והיינו אחר שפרעה הסכים לבקשתו של משה שיתן לישראל יום מנוחה, ובחר לו משה את יום השבת, סידר משה שיתאספו בני ישראל וישתעשעו במגילותהן, אבל אחר שבא משה לפרעה שישלח את בני ישראל גזר עליהם שיעשו עבודתם גם בשבת כדי שלא יוכלו להשתעשע במגילותיהם.

ואחרי העיון נראה לי דמכיון שמצינו שמזמור שיר ליום השבת משה רבינו אמרו כמש"כ רש"י במסכת בבא בתרא [דף יד ע"ב ד"ה ועל ידי משה]: תפלה למשה [תהלים צ'] וכל י"א מזמורים כסדרן עכ"ל. א"כ יש לומר דמזמור זה היה א' מהמגילות הדין בענין של רשע וטוב לו וצדיק ורע לו, ואימתי עמדה שאלה זו בכל תקפה...ועל כרחק בשעה שהיו בני ישראל במצרים והיו רואין בעיניהם כי צדיקים הם לעונת המצרים וסוף דבר המצרים משתעבדין בהם ואז אדון הנביאים נזדקק לשאלה זו. ולכן לאחר שקבלו ישראל מפרעה את השבת כיום מנוחה, הנה נצייר נא לעצמנו מה היו עושים אחינו המדוכאים ביום מנוחה זה, כמובן שהיו

הולכים אל הישיבה שלא פסקה מאבותינו והיו דורשים לפנייהם. ונצייר נא מה היתה עיקר הדרשה, כמובן לעודד את רוחם ושלא יקשו קושיא זו על צדיק ורע לו, ולזה תיקן מרע"ה מזמור זה ליום השבת, והיינו להגיד בבקר חסדך ואמונתך בלילות, כלומר אפילו בשעת תוקף הגלות שהוא דומה ללילה אעפ"כ עלינו לומר מה גדלו מעשיך ה' מאד ועמקו מחשבותיך, שבפרח רשעים כמו עשב ויציצו כל פעלי און היינו רק להשמידם עדי עד, והנה איביך יאכדו יתפרדו כל פעלי און, ותרם כראים קרני, ותבט עיני בשורי בקמים עלי מרעים – אז תשמענה אזני "צדיק כתמר יפרח כארוז בלבנון ישגה", והכונה הוא "להגיד כי ישר ד' ולא עולתה בו".

נפש החיים (שער ב', פרק טז)

כי ידוע שנפש האדם בכללה. היא כלולה מג' בחי' פרטי'. והם נר"ן. שהם עצמם הג' בחי' מעשה דבור ומחשבה. שזה כל האדם. וגם בכל תיבה יש ג' בחי' מעש' דבור מחשב'. נר"ן והם אותיו' ונקודות וטעמי' שבה...האותיות הם בחי' מעשה כי מציאת אותיות גרידא בלא נקודות א"א שיהיו אלא בבחי' מעשה היינו מעשה הכתיבה כמו שהם כתובי' בס"ת בלא נקודו'...והנקודות הם בחי' רוח שלהם. כנ"ל שהנקודו' באים עם האותי' ע"י הדבור של האדם שהוא בחי' רוח...והטעמים של התיבות הם בחי' המחשבה וכוונת הלב. שהוא בחי' הנשמה כידוע. כי הם תנועות והנהגת הנקודות והאותיות ונטייתם לאיזה צד שהוא דבר התלוי במחשבה בשכל...ולכן נקראים טעמים. כמו שהטעם והפי' של כל ענין הוא השכל הנסתר שבענין שמתוכו יוכל האדם להבינו במחשבתו.

זוהר חלק ב דף רה/ב

צלותא דשבתא דעמא קדישא, תלת צלותין אשתכחו בהאי יומא, לקבל תלת שבתו ואוקמוה, וכלהו חד. כיון דעאלו עמא קדישא לבי כנישתא, אסיר לאשתדלא אפילו בצורך בי כנישתא, אלא במלי תושבחן וצלותא ואורייתא, וכדקא חזי לון, ומאן דאשתדל במלין אחרנין ובמלין דעלמא, דא איהו בר נש דקא מחלל שבתא, לית ליה חולקא בעמא דישראל, תרין מלאכין ממנן על דא ביומא דשבתא, ואינן שווי ידיהון על רישיה, ואמרי ווי לפלניא דלית ליה חולקא בקודשא בריך הוא, ועל דא בעי לאשתדלא בצלותא ובשירין ובתושבחן דמאריהון, ולאשתדלא באורייתא. האי יומא איהו יומא דנשמתין, דאתעטרא ההוא צרורא דנשמתין, (בתושבחן דמאריהון), בגין כך משבחי בתושבחן, תשבחתא דנשמתא:

ספר אור זרוע חלק ב - הלכות שבת סימן מב

טעמא שהוסיפו אילו שבחות בשבת דאשכחן שלא בחר הקב"ה ביום השבת בשבחות של מלאכי השרת כ"א בשבחות ישראל דאמ' במדרש שש כנפים שש כנפים לאחד מלאכי השרת משוררים כל ימות השבוע משורר בכנף את יומו דהיינו ששה כנפים לששה ימים ביום השבת אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה רבש"ע אין לנו כנף שנשורר לפניך תן לנו כנף שביעי ונשורר לפניך היום א"ל הקב"ה יש לי כנף אחד בארץ שמשורר לפני היום שנאמ' מכנף הארץ זמירות שמענו צבי לצדיק: